

Propostes de recerca (TFG) sobre alimentació per al Grau en Educació Social

a

aliment
acció

Propostes de recerca (TFG) sobre alimentació
per al Grau en Educació Social

Juny 2025

Aquesta publicació s'ha fet amb el suport
financer de l'Agència Espanyola de Cooperació
Internacional per al Desenvolupament (AECID).
El contingut de la publicació esmentada és
responsabilitat exclusiva d'Hegoa i Justícia
Alimentària i no reflecteix necessàriament
l'opinió de l'AECID.

Traducció: L'Apostrof, SCCL

Disseny i maquetació:
Fàbrica Gràfica Coop V (fabrikagrafika.com)

Programa:

Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada
4.0 Espanya.

Aquest document es troba sota una llicència de Creative
Commons. Es permet lliurement copiar, distribuir i comuni-
car públicament aquesta obra sempre que se'n reconegui
l'autoria i no es faci servir per a finalitats comercials. No es
pot alterar, transformar o generar una obra derivada a par-
tir d'aquesta.

Llicència completa: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

Editen:

Justícia Alimentària
C/ Floridablanca 66-72 · Local 5
08015 Barcelona
Tel. 93 423 70 31
info@justiciaalimentaria.org
<https://justiciaalimentaria.org>

Hegoa, Instituto de Estudios sobre Desarrollo y
Cooperación Internacional
Zubiria Etxea. UPV/EHU
Avda. Lehendakari Agirre, 83
48015 Bilbao
Tel. 94 601 70 91

Biblioteca del Campus de Álava. UPV/EHU
Nieves Cano, 33
01006 Vitoria-Gasteiz
Tel. 945 01 42 87
hegoa@ehu.eus
<https://www.hegoa.ehu.eus>

Finança:

Presentació. **p. 4**

1. Alimentació i exclusió social:
el dret a una alimentació digna.
p. 6

2. Menjadors socials i comunitaris:
espais per a la inclusió. **p. 8**

3. Educació alimentària crítica en
contextos no formals. **p. 10**

4. L'alimentació com a eina
d'empoderament en processos
migratoris. **p. 12**

5. Trastorns alimentaris i contextos
de vulnerabilitat social. **p. 14**

6. La sobirania alimentària en
contextos urbans: iniciatives comunitàries i educatives. **p. 16**

7. Infància, pobresa i malnutrició:
una mirada des de la intervenció
socioeducativa. **p. 18**

8. Les polítiques públiques alimentàries en línia amb els ODS:
una oportunitat per a la transformació social. **p. 20**

9. Ecofeminismes, feminismes
comunitaris i alimentació en
Educació Social. **p. 22**

10. Horts comunitaris i socials
com a eina per a l'Educació Social. **p. 24**

Presentació.

Justícia Alimentària és una associació formada per persones compromeses amb la transformació de l'actual sistema agroalimentari industrial. Aquest model és responsable de l'augment de malalties cròniques, de l'expulsió i l'opressió de comunitats rurals, i de la degradació del medi ambient. Davant d'això, apostem per sistemes alimentaris justos, sostenibles i centrats en la vida.

Hegoa, Instituto de Estudios sobre Desarrollo y Cooperación Internacional, és un institut mixt, vinculat a la Universitat del País Basc/Euskal Herriko Unibertsitatea, que treballa pel canvi social des d'una perspectiva crítica. A través de la investigació, la formació i la incidència, promovem marcs teòrics i estratègies orientades a transitar cap a la sostenibilitat de la vida.

Des del 2014, les dues organitzacions col·laborem en el marc de la **xarxa AlimentAcción**, una estratègia comuna en l'àmbit de l'educació formal. La nostra tasca se centra a impulsar processos de transformació ecosocial als centres educatius, fomentant un canvi en la seva cultura organitzativa amb l'objectiu d'avançar cap a sistemes alimentaris locals, diversos i sostenibles. Al centre d'aquesta proposta hi ha el dret de les persones i les comunitats a decidir sobre els seus models alimentaris i productius..

Actualment, la nostra feina s'orienta especialment a l'àmbit universitari. Per això, aquesta guia s'adreça a l'alumnat del **Grau en Educació Social**, amb l'objectiu d'oferir **propostes de recerca per a Treballs de Fi de Grau (TFG)** centrades en l'alimentació.

El document recull **deu propostes** que aborden diversos problemes socials vinculats al sistema alimentari. Cada proposta inclou:

- un planejament del problema
- preguntes de recerca suggerides

- referències bibliogràfiques per aprofundir en el tema

Aquestes propostes estan pensades per als qui es volen aproximar a l'alimentació des d'una mirada crítica, social i transformadora. Abans de començar, us animem a plantejar-vos una pregunta clau:

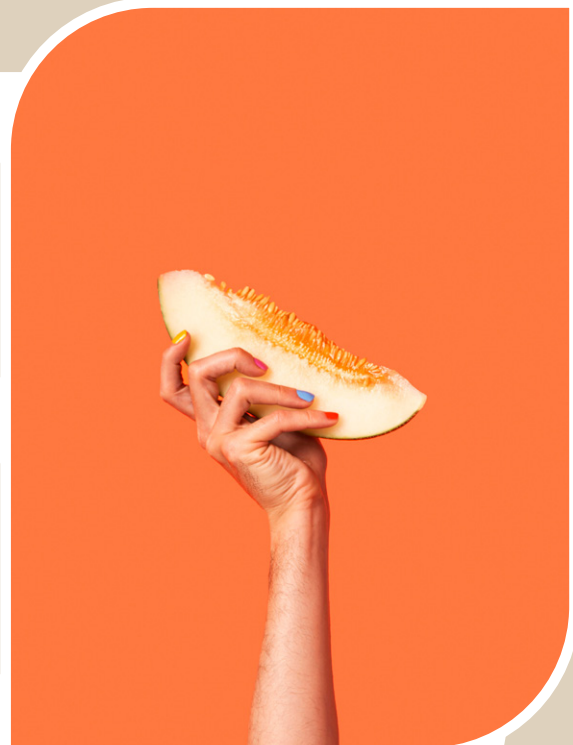
Per què investiguem?

Considerem que la investigació, des de l'Educació Social, no solament ha de contribuir a comprendre la realitat, sinó també a transformar-la. En aquest cas, l'objectiu és visibilitzar com el model d'alimentació industrialitzada està entrellaçat amb múltiples formes d'injustícia social per explorar, des d'aquesta comprensió, camins cap a alternatives més justes, sostenibles i col·lectives.

Et convidem a explorar aquestes propostes i, si necessites acompanyament en el procés, no dubtis a contactar amb nosaltres.

1.

Alimentació i exclusió social: el dret a una alimentació digna.

1.1 Plantejament del problema.

L'accés a una alimentació saludable, suficientment i culturalment adequada, és un dret humà. Tot i això, per a moltes persones en situació d'exclusió social (persones sense llar, persones migrants en situació irregular, famílies en situació de pobresa severa...), aquest dret es veu vulnerat de manera quotidiana. L'alimentació no és només nutrició: és identitat, pertinença i dignitat. Quin paper hi pot jugar l'Educació Social per visibilitzar i transformar aquestes desigualtats?

1.2 Preguntes per a la recerca.

■ Quines normatives hi ha a la teva comunitat autònoma que protegeixin el dret a l'alimentació?

■ Com afecta la precarietat econòmica a l'accés a una alimentació saludable? I si tenim en compte, en aquesta anàlisi, les desigualtats de gènere?

■ Quin paper tenen els recursos d'ajuda alimentària en la promoció o la vulneració de drets?

■ Quines experiències d'acció comunitària hi ha que tractin l'alimentació des d'una perspectiva emancipadora?

■ Com pot incorporar l'Educació Social el dret a l'alimentació en les pràctiques educatives i comunitàries?

1.3 Referències per aprofundir-hi.

■ Observatorio del derecho a la alimentación:
<https://www.derechoalimentacion.org/>

■ Justicia Alimentaria:
<https://justiciaalimentaria.org>

■ FAO. Marco del derecho a la alimentación:
<https://www.fao.org/right-to-food/es>

2.

Menjadors socials i comunitaris: espais per a la inclusió.

2.1 Plantejament del problema.

Els menjadors socials, populars i comunitaris sorgeixen com a resposta a la inseguretat alimentària, però també poden ser espais de trobada, dignificació i empoderament. Un element important que cal tenir en compte és el relacionat amb la gestió: de qui depenen els menjadors?, quines polítiques públiques hi ha respecte a aquests espais?, com es plantegen les polítiques públiques la relació amb les organitzacions que gestionen els menjadors? Tot això ens pot donar una idea sobre si es dissenyen com a espais assistencials o com a eines per a la inclusió. Quina mirada ètica i pedagògica pot aportar-hi l'Educació Social?

2.2 Preguntes per a la recerca.

■ Quins models de menjadors hi ha i quins objectius persegueixen? De qui depèn la seva gestió?

■ Quin impacte tenen els menjadors comunitaris en els processos d'inclusió social?

■ S'incorporen dinàmiques participatives i formatives en aquests espais?

■ Com pot contribuir l'Educació Social a transformar aquests espais des d'una perspectiva de justícia social?

■ En quines lògiques es basen els models de menjador social que fomenten els serveis públics?, quines dinàmiques reproduïen?

2.3 Referències per aprofundir-hi.

■ Comedores comunitarios. Cambio de modelo productivo:

<https://vientosur.info/comedores-comunitarios/>

■ Género, precariedad y exclusión: experiencias de mujeres que utilizan comedores sociales:

https://www.researchgate.net/publication/355430741_Genero_precariedad_y_exclusion_experiencias_de_mujeres_que_utilizan_comedores_sociales

■ Red de Economía Alternativa y Solidaria:

<https://reas.red/>

■ Alimentar el cambio:

<https://alimentarelcambio.es/>

3.

Educació alimentària crítica en contextos no formals.

3.1 Plantejament del problema.

L'educació alimentària s'acostuma a abordar des d'una perspectiva biomèdica o conductista, enfocada a "menjar sa". Tanmateix, l'Educació Social pot aportar una mirada més crítica, que ajudi a interpretar la influència que tenen els determinants socials sobre la salut i que connecti alimentació amb drets, cultura, sostenibilitat i gènere, especialment en contextos com centres oberts, recursos residencials o programes d'intervenció socioeducativa.

3.2 Preguntes per a la recerca.

■ Quins discursos sobre l'alimentació circulen als espais d'intervenció socioeducativa?

■ Quines possibilitats hi ha per integrar una educació alimentària crítica en aquests contextos?

■ Com poden participar activament les persones usuàries en projectes alimentaris comunitaris?

3.3 Referències per aprofundir-hi.

■ AlimentAcción. Recursos educatius:

<https://redalimentaccion.org/ca/>

■ Kit de campanyes:

<https://redalimentaccion.org/recurso-educativo/kit-de-campanas-justicia-alimentaria/>

■ Educació crítica i transformadora:

<https://publicaciones.hegoa.ehu.eus/es/publications/373>

4.

L'alimentació com a eina d'empoderament en processos migratoris.

4.1 Plantejament del problema.

Per a tothom, també per a les persones migrants, l'alimentació és un element fonamental d'identitat cultural i de connexió amb les arrels. Tot i això, els processos migratoris i d'exclusió poden suposar una pèrdua de referents alimentaris i una adaptació forçada a patrons dominants. Alhora, la cuina i el fet de compartir aliments poden esdevenir eines d'empoderament, integració i expressió cultural.

4.2 Preguntes per a la recerca.

■ Com es reconfigura la identitat alimentària en processos migratoris?

■ Quines barreres afronten les persones migrants per accedir a aliments culturalment adequats?

■ Hi ha projectes comunitaris que facin servir l'alimentació com a vehicle d'integració?

■ Quin és el rol que pot jugar l'Educació Social per facilitar aquests processos?

4.3 Referències per aprofundir-hi.

■ La alimentación como medio clave de inclusión y diálogo intercultural:

<https://abd.org/wp-content/uploads/2020/02/Food-Relations.pdf>

■ Justicia Alimentaria. Entreiguales:

<https://justiciaalimentaria.org/entreiguales-un-proyecto-que-persigue-facilitar-el-acceso-a-una-alimentacion-sana-sostenible-y-justa-a-los-colectivos-mas-vulnerables/>

■ Gastronomía de resistencia:

<https://siglosdesabor.net/cocina-hispano-americana/gastronomia-resistencia-como-comida-mestiza-desafio-colonialismo/>

5.

Trastorns alimentaris i contextos de vulnerabilitat social.

5.1 Plantejament del problema.

Tot i que els trastorns de la conducta alimentària (TCA) solen associar-se a les classes mitjanes, també afecten persones en situació de pobresa o exclusió social. Des d'aquest punt de vista, els TCA no tenen classe social. En aquests casos, s'invisibilitzen, es confonen amb situacions de malnutrició, fins i tot pot passar que ni tan sols es detectin en el cas de cossos no prims. A més, hi ha el risc que les situacions s'agreugin per la manca de recursos sanitaris, socials o educatius. L'Educació Social pot aplicar un enfocament interseccional per ubicar millor les dimensions d'aquests trastorns i, així, estar en millors condicions per exercir un paper clau en la detecció, la prevenció i l'acompanyament des d'un enfocament integral.

5.2 Preguntes per a la recerca.

■ Es reconeixen i s'atenen adequadament els TCA en contextos d'exclusió?

■ Quins factors socials poden agreujar la relació amb el menjar en col·lectius vulnerables?

■ Quins recursos formatius hi ha per a professionals de l'Educació Social en aquest àmbit?

■ Com es pot abordar aquest problema des d'una perspectiva comunitària i no pas patològica?

■ Com esbiaixa la visió blanca occidental la detecció de TCA per cossos travessats per canons de bellesa propis d'altres cultures i com els invisibilitza?

■ Com es podria detectar, identificar i acompanyar els TCA des d'una perspectiva interseccional que tingui en compte les influències culturals i socials?

5.3 Referències per aprofundir-hi.

■ Estratègia per a la Nutrició, Activitat Física i Prevenció de l'Obesitat (NAOS):

https://www.aesan.gob.es/AECOSAN/web/nutricion/seccion/estrategia_naos.htm

■ Les barreres socials en els trastorns alimentaris:

<https://tca.som360.org/ca/blog/barreres-socials-trastorns-alimentaris>

■ Estudio 136: Mujeres jóvenes y trastornos de la conducta alimentaria: impacto de los roles y estereotipos de género:

https://www.inmujeres.gob.es/actualidad/noticias/2024/IMAGEN/ResumenEjecutivo_Estudio136TCA.pdf

■ Salud mental y apoyo psicosocial en personas vulnerabilizadas: prácticas innovadoras y abordaje comunitario:

<https://www.medicosdelmundo.org/actualidad/publicaciones/informes/salud-mental-y-apoyo-psicosocial-en-personas-vulnerabilizadas/>

6.

La sobirania alimentària en contextos urbans: iniciatives comunitàries i educatives.

6.1 Plantejament del problema.

La sobirania alimentària no és solament una reivindicació rural: a les ciutats també hi ha moviments que lluiten per la gestió comunitària de la producció, distribució i consum d'aliments. Horts urbans, cooperatives de consum, bancs d'aliments autogestionats o cuines comunitàries són espais on es barregen acció social, consciència crítica i educació popular.

6.2 Preguntes per a la recerca.

- Quines experiències de sobirania alimentària urbana hi ha en el context local?
- Quines motivacions i aprenentatges generen a les persones participants?
- Com s'articulen amb processos d'empoderament col·lectiu o de transformació de l'entorn?
- Quin paper pot tenir l'Educació Social en la seva dinamització o acompanyament?

6.3 Referències per aprofundir-hi.

■ Herramienta práctica para los procesos de viabilidad integral en experiencias económicas de Soberanía Alimentaria:
<https://emauscursos.com/pdf/DEF-DandoVidaBajaResolucionPliegos.pdf>

■ Red de huertos urbanos:
<https://nuestroshuertos.com/>

■ Ecologistas en Acción. Huertos comunitarios:
<https://www.ecologistasenaccion.org/19648/huertos-comunitarios/>

■ FoodTransitions. Desigualdad alimentaria en las ciudades. Relocalización, gobernanza y acceso a alimentos saludables:
<https://www.municipiosagroeco.red/foodtransitions/>

7.

Infància, pobresa i malnutrició: una mirada des de la intervenci3 socioeducativa.

7.1 Plantejament del problema.

La pobresa infantil als països del Nord Global sol reflectir-se en forma de malnutrició per excés (dieta desequilibrada, productes ultraprocesats, baixos recursos econòmics) o per defecte (inseguretat alimentària severa). Però el problema de fons és global i estructural: la fam i la malnutrició són fenòmens profundament polítics, que afecten de manera més crua infàncies del Sud Global i es relacionen amb conflictes armats, control de recursos, deute extern, polítiques agrícoles injustes, canvi climàtic i migracions forçades.

En molts contextos del Sud Global, la fam no és fruit de l'escassetat, sinó de sistemes alimentaris injustos i de l'ús de la fam com a arma de guerra o de repressió. L'apropiació de terres, la destrucció d'ecosistemes o la imposició de monocultius d'exportació agreugen la situació nutricional de comunitats senceres. Davant d'això, la cooperació internacional i l'educació comunitària –tant a l'origen com a la destinació– juguen un paper clau per garantir el dret a l'alimentació.

Des de l'Educació Social, tant en contextos locals com internacionals, és possible actuar per visibilitzar aquesta realitat, acompanyar processos comunitaris, articular lluites locals globals i defensar la sobirania alimentària com a dret dels pobles i de les infàncies.

7.2 Preguntes per a la recerca.

■ Com es relacionen les condicions de malnutrició infantil amb conflictes armats o amb polítiques neoliberals?

■ De quina manera la cooperació al desenvolupament pot enfortir processos de sobirania alimentària i de protecció infantil?

■ Quin paper té l'educació comunitària per garantir el dret a l'alimentació en contextos empobrits?

■ Com es poden abordar aquestes connexions globals en intervencions socioeducatives locals, amb infància migrant o en situació d'exclusió?

■ Quines experiències d'acció educativa hi ha que connecten el treball local amb lluites globals per la justícia alimentària?

■ Quines estratègies socioeducatives poden promoure una alimentació digna en la infància?

■ Com es poden involucrar les famílies des d'una perspectiva no culpabilitzadora?

7.3 Referències per aprofundir-hi.

■ FAO. El estado de la seguridad alimentaria y la nutrición en el mundo 2024. <https://doi.org/10.4060/cd1254es>

■ El hambre como herramienta de dominación <https://dialektika.org/el-hambre-como-herramienta-de-dominacion/?srsltid=AfmBOptKx-w9Xsgczk2AOX52cyFznH9WSh8kK4oe6aN4VKr6HrA7JSD>

■ Alimentar la justicia: desafíos y avances del derecho a la alimentación <https://elpais.com/planeta-futuro/2025-04-14/alimentar-la-justicia-desafios-y-avances-del-derecho-a-la-alimentacion.html>

■ Interseccionalidad en política educativa: pobreza, malnutrición y bajo nivel educativo: <https://recp.es/files/view/pdf/congress-papers/15-0/2513/>

■ Xarxa AlimentAcción. Recursos i propostes: <https://redalimentaccion.org/ca>

■ Estudio Aladino sobre alimentación, actividad física, desarrollo infantil y obesidad en España: <https://alimentarelcambio.es/estudio-aladino-2024/>

8.

Les polítiques públiques alimentàries en línia amb els ODS: una oportunitat per a la transformació social.

8.1 Plantejament del problema.

Tot i que hi ha nombrosos plans, estratègies, acords... que pretenen millorar l'entorn, la salut comunitària o els mateixos sistemes alimentaris, la realitat és que no totes les accions compromeses s'acaben de posar en pràctica i, en els casos en què sí que s'implementen, sembla que no sempre arriben a tenir l'impacte desitjat. L'Agenda 2030 es va presentar com un marc comú internacional global que marcava una diferència clara pel que fa a altres acords previs: la participació de totes les capes de la societat (i no solament els governs i les autoritats locals com fins ara) i la definició d'objectius i metes de caràcter més global. Així, el 2015, van entrar en joc les institucions, l'acadèmia, el sector privat i les ONG i els col·lectius socials, així com la societat civil. Quin paper tenen aquests nous actors?

8.2 Preguntes per a la recerca.

■ Els ODS estan realment alineats amb les realitats de les polítiques alimentàries de les societats actuals?

■ Hi ha limitacions que afectin la implementació dels ODS en les polítiques alimentàries dels estats? Què està funcionant i què no?

■ S'ha avançat en les polítiques alimentàries gràcies als ODS?

■ Estan complint el seu paper tots els actors clau (govern, acadèmia, sector privat, societat civil i ONG) per implementar correctament els ODS a les polítiques alimentàries?

■ Què es pot fer de cara al futur per aconseguir la millora de les polítiques alimentàries?

8.3 Referències per aprofundir-hi.

■ Políticas Alimentarias Urbanas. Diálogo sobre Gobernanza Local y Seguridad Alimentaria:

<https://dialnet.unirioja.es/servlet/libro?codigo=923123>

■ Objetivos de Desarrollo Sostenible (ODS): una revisión crítica:

<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6312616>

■ Seguridad alimentaria: Una revisión crítica a partir del ODS 2:

<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=8831909>

■ ¿Seguridad alimentaria, soberanía alimentaria o derecho a la alimentación? Estado de la cuestión.

<https://doi.org/10.11144/Javeriana.cdr18.sasa>

■ La Seguridad Alimentaria como factor sostenible de Paz y Seguridad Internacionales.

<https://revistascientificas.us.es/index.php/araucaria/article/view/7790>

9.

Ecofeminismes, feminismes comunitaris i alimentació en Educació Social.

9.1 Plantejament del problema.

Les discriminacions per qüestions de gènere són freqüents en molts àmbits de les nostres vides, però la qüestió alimentària rarament s'entrecreu en aquesta anàlisi, perquè pertany a l'àmbit d'allò "privat". Sovint, en posar en comú les nostres experiències alimentàries, tothom té alguna cosa a explicar, i especialment les dones, per la qual cosa comencem a pensar (un cop més) que allò personal és polític i que aquests temes responen (un cop més) a un patriarcat omnipresent a les nostres societats.

Els ecofeminismes i els feminismes comunitaris afegeixen a l'enfocament de gènere tradicional una perspectiva del valor de la vida i de les cures per sobre del valor de mercat que preval actualment. Es tracta d'un enfocament que en allò alimentari té molt a aportar, perquè reuneix reflexions al voltant de la cura dels ecosistemes, les xarxes de suport en comunitat i la seva relació amb les vides humanes.

9.2 Preguntes per a la recerca.

■ Com es relaciona la mirada feminista amb les polítiques alimentàries?

■ Quin paper juguen les dones en la producció i l'educació alimentària?

■ Com s'evidencia l'enllaç entre l'alimentació i la tasca comunitària de les dones als pobles i als barris?

■ Com transversalitzem la qüestió de gènere des de l'Educació Social per abordar les qüestions alimentàries o les tasques relacionades amb la cura de la vida i la comunitat?

■ Quines propostes trobem als nostres barris i pobles que incorporin aquests enfocaments? Com pot col·laborar amb aquests projectes l'Educació Social?

9.3 Referències per aprofundir-hi.

■ La situación de las mujeres en los sistemas agroalimentarios. FAO.

<https://openknowledge.fao.org/items/O36b994e-8371-4d82-a2af-abb932edae40>

■ Las mujeres alimentan al mundo. Entrepueblos.

<https://www.entrepueblos.org/publicaciones/las-mujeres-alimentan-al-mundo-soberania-alimentaria-en-defensa-de-la-vida-y-el-planeta/>

■ Biblioteca UOC sobre Alimentació y gènere..

<https://biblioteca.uoc.edu/ca/biblioguies/biblioguia/Alimentacio-i-genere/>

■ **Poner la vida en el centro.** Ministerio de las Culturas, las Artes y los Saberes de Colombia.

■ Manifiesto Por un feminismo de hermanas de la tierra.

<https://mallata.com/hermanas-de-tierra/>

■ Representaciones de género en la publicidad de alimentos.

<https://revpubli.unileon.es/index.php/cuestionesdegenero/article/view/912>

10.

Horts comunitaris i socials com a eina per a l'Educació Social.

10.1 Planteamiento del problema.

Els horts socials o comunitaris, es trobin en entorns rurals o urbans, es conceben com a eina per crear espais col·lectius on compartir activitats amb altres persones i construir llaços de cohesió social. La finalitat d'aquest tipus d'horts pot abastar des d'opcions d'oci saludable fins a qüestions terapèutiques, d'autoconsum alimentari o totes aquestes opcions alhora, però en qualsevol d'aquestes modalitats, els horts comunitaris no solament tenen una funció social, sinó que també integren funcions ambientals i culturals imprescindibles per fer front a la crisi ecosocial que estem afrontant en aquest moment del segle XXI.

Sovint els horts socials i comunitaris s'utilitzen com a eina en Educació i Treball Social a barris amb rendes inferiors, contextos penitenciaris o centres educatius d'entorns en situació de desavantatge social, però les persones que faciliten la feina en aquests espais no sempre compten amb la informació necessària per desenvolupar les seves activitats des d'una perspectiva de construcció horitzontal, integradora i feminista.

10.2 Preguntes per a la recerca.

■ Quina utilitat tenen els horts socials i comunitaris als nostres pobles i barris?

■ Quines dificultats afronten per consolidar-se com a eina de construcció social?

■ Com funcionen aquests horts?

■ Quina població participa de l'espai i per què?

■ Hi ha diferències de gènere notables en la participació? I en els rols de representació?

■ Quines eines de l'Educació Social poden ser útils en aquests espais i a l'inrevés?

10.3 Referències per aprofundir-hi.

■ Las huertas comunitarias como refugios bioculturales.

<https://laderasur.com/articulo/cooperacion-educacion-y-cuidado-del-medio-ambiente-las-huertas-comunitarias-como-refugios-bioculturales/>

■ El huerto social como estrategia para la educación ambiental.

<https://investiga.upo.es/documentos/5f6158cc29995241730c079f>

■ Diagnóstico participativo de la Huerta Penitenciaria del complejo Boulogne Sur-Mer.

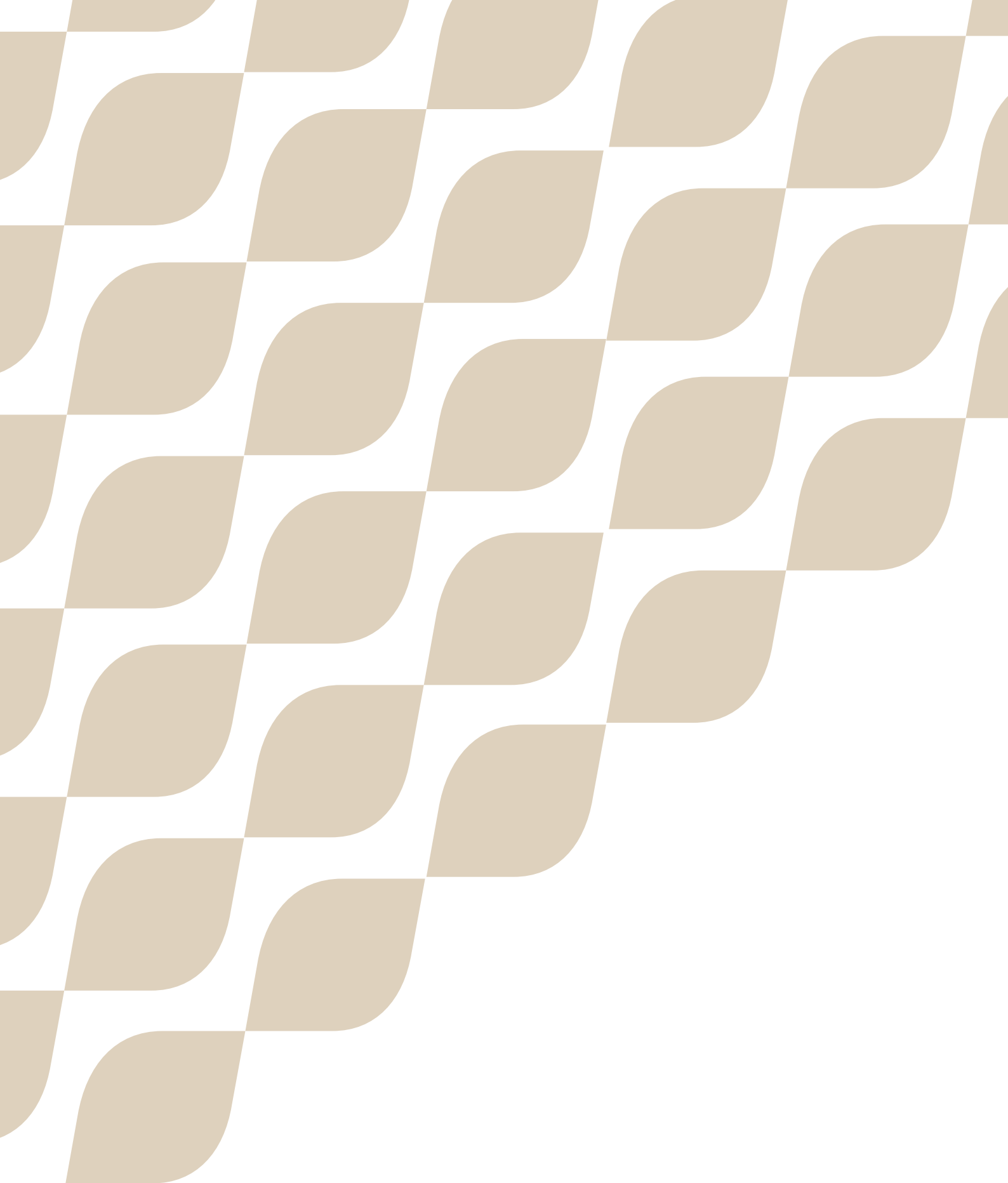
https://www.researchgate.net/publication/345342926_Diagnostico_Participativo_Huerta_Penitenciaria_Complejo_Penitenciario_Boulogne_Sur_Mer

■ Huertas comunitarias como herramienta pedagógica en barrios periurbanos de Mar del Plata.

<https://uvadoc.uva.es/bitstream/handle/10324/56790/TFG-L3295.pdf>

■ Huertopías. Ecurbanismo, cooperación social y agricultura.

<https://capitanswing.com/libros/huertopias/>

Redalimentación és un programa socioeducatiu de:

Finançat per:

